

ЩОБ РОЗЦВІТАЛА НАША МОВА, ДІТЕЙ ВЧИМО ЛЮБИТИ СЛОВО

Реалізація змістових ліній початкового курсу мовно-літературної освіти в 2-му класі

Катерина ПОНОМАРЬОВА, канд. пед. наук,
провідний науковий співробітник відділу початкової
освіти Інституту педагогіки НАПН України

Серед пріоритетних завдань мовно-літературної освіти молодших школярів — формування такої ключової компетентності як “вільне володіння державною мовою”. У початковій школі воно реалізується за кількома змістовими лініями. Автор розкриває завдання кожної з них і наводить приклади вправ, які стануть у пригоді педагогам під час навчання української мови другокласників.

У 2-му класі змістові лінії “Взаємодіємо усно”, “Читаємо”, “Взаємодіємо письмово”, “Досліджуємо медіа” та “Досліджуємо мовні явища” можна реалізувати на уроках української мови, читання або ж їх інтегрованого курсу. Детальніше розкриємо зміст такої діяльності.

Взаємодіємо усно

У межах цієї змістової лінії у молодших школярів формують такі вміння:

- сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях;
- спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Уміння сприймати й аналізувати усну інформацію

У другокласників уміння сприймати й аналізувати усну інформацію розвиваються в процесі засвоєння елементів мовного потоку (звуків, складів, слів, словосполучень, речень), текстів та інструкцій для виконання навчальних дій.

Учням доцільно пропонувати завдання, опрацьовуючи які вони мають змогу засвоїти різні мовні одиниці.

Орієнтовний зміст завдань

- Визнач кількість складів, звуків у почутому слові.
- Поясни, як залежить значення слова від зміни наголосу.

- Установи відповідність між почутими словами і поданими предметами чи малюнками.
- Поділи почуті слова на групи за певною ознакою.
- Знайди “зайве” слово серед поданих слів.
- З’ясуй, скільки слів у реченні, яке ти прослухав.
- Визнач кількість речень у тексті, який ти прослухав.

Для формування вмінь аналізувати й інтерпретувати сприйняті на слух тексти можна використовувати літературні твори різних жанрів (казки, оповідання, вірші), а також науково-популярні, навчальні та медіатексти. Опрацьовуючи їх, варто пропонувати другокласникам запитання і завдання, що передбачають:

- запам’ятовування персонажів твору;
 - відтворення основного змісту усного повідомлення;
 - запам’ятовування елементів фактичного змісту (Хто? Що? Де? Коли?);
 - відповіді на запитання за змістом прослуханого;
 - побудову запитань до усного повідомлення;
 - вибір необхідної або цікавої інформації з почутого та пояснення вибору;
 - висловлення свого ставлення до почутого;
 - розповідь про власні почуття, які викликав прослуханий текст;
 - пояснення, чому щось сподобалось у почутому повідомленні, а щось ні.
- Наведемо зразки таких завдань*.

*Усі запропоновані у статті завдання взято з навчального посібника “Я дружу зі словом. 2 клас” (автор К. Пономарьова).

◆ Прослухай текст.

Чи є у бджіл сім'я?

Бджоли живуть родинами — роями. Вони разом шукають і готують їжу, будують житло, ростять малят, захищаються від ворогів.

У кожній родині є королева-матка, трутні й робочі бджоли. Матка і трутні народжують нових бджіл. А робочі бджоли роблять мед. У кожному рою одна матка, кільканадцять трутнів і тисячі робочих бджіл.

Із журналу "Джміль"

Дай відповіді на запитання.

- Як називають бджолину родину?
- Хто народжує нових бджіл?
- Які бджоли роблять мед?

◆ Прослухай текст про мавпенятко.

На острові жило самотнє мавпенятко. З ним ніхто не хотів дружити. Усі його сторонились.

А все тому, що мавпеня нечемно поводитися. Ні з ким не віталосся. Ніколи не вживало ввічливих слів. Якщо бачило в когось банан, виривало його з лап і швидко з'їдало. Коли хотіло приєднатися до гри інших мавпенят, усіх відштовхувало і заявляло:

— Я хочу гратися!

Візьми інтерв'ю в однокласників за поданими запитаннями.

- Чому всі сторонилися мавпеняті?
- Чи шкода тобі його?
- Підкажи мавпеняті, як можна виправити ситуацію.

Належну увагу варто приділяти формуванню вміння слухати, правильно сприймати і розуміти усні *інструкції* щодо виконання навчальних дій. Основна мета цієї роботи — забезпечити не лише розуміння того, що робити, а й відповідні дії учнів, спрямовані на реалізацію поставлених учителем навчальних завдань.

При цьому доцільно пропонувати учням **завдання на уважність**.

Орієнтовний зміст завдань

- Виконай дії, які назвав учитель.
- Відтвори зміст малюнка, який щойно розглянув.
- Знайти в предметах або мовних одиницях названі вчителем ознаки.
- Розподіли зазначені в інструкції обов'язки між учасниками парної чи групової роботи.

Під час повідомлення усних інструкцій недоцільно повторювати їх кілька разів — важливо привчати дітей виконувати завдання після першого прослуховування.

Уміння спілкуватися з іншими людьми

Розвитку вміння спілкуватися з іншими людьми сприяє залучення дітей до складання діалогів та побудови усних зв'язних висловлень.

Для формування *діалогічного мовлення* пропонуємо використовувати різножанрові невеликі тексти, що містять діалог. Ефективними у цій справі й водночас цікавими для учнів стануть інсценізація прочитаних творів, розігрування описаних у фрагментах текстів сцен, читання діалогів персонажів за ролями, проведення інтерв'ю тощо.

Доцільно також використовувати різноманітні творчі завдання.

Орієнтовний зміст завдань

- Доповни діалог репліками-відповідями на подані запитання.
- Побудуй запитання до запропонованих реплік-відповідей.
- Розіграйте діалог за ситуацією, поданою на малюнку.
- Склади діалог за описаною вчителем ситуацією.
- Продовжи діалог за поданим початком.

Значну увагу при складанні й розігруванні діалогів необхідно приділяти засвоєнню формул мовленевого етикету (ввічливих слів), коли йдеться про вітання, прощання, прохання, вибачення; дотриманню правил етикету при спілкуванні з людьми різного віку й статусу; вживанню українських форм звертання до дітей і дорослих.

Пропонуємо зразки таких завдань.

◆ Візьми інтерв'ю в однокласників. Постав їм такі запитання.

- Де ти провів (провела) свої канікули?
- Чим займався (займалася)?
- Що найбільше сподобалося?

◆ Поспілкуйся з однокласниками за такими запитаннями:

- Які ти знаєш дитячі журнали?
- Де ти береш журнали для читання?
- Які дитячі журнали любиш читати?
- Що в них цікавого?

◆ У розмові між однокласниками залишилися тільки відповіді. Згадайся, які запитання були поставлені. Запиши їх.

- _____
- Зозуля відкладає яйця в гнізда інших пташок.
- _____
- Найбільший у світі птах — страус.
- _____
- Найменшу пташку називають колібрі.
- _____
- Зовсім не літають страуси й пінгвіни.

◆ Прочитай із сусідом чи сусідкою по парті таку розмову за ролями.

- Петре, а твої улюблені овочі зовсім не українські.
- Як не українські?
- Вони потрапили до нас із різних куточків світу.
- Хіба картопля не українська?
- Ні! Її батьківщина — Південна Америка.
- А помідори?

Знайомтеся!

Комплект інтегрованих підручників для 2-го класу НУШ

Автори: О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко

СВІТИЧ
ВИДАВНИЦТВО

НОВА
УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА

**Сучасним дітям –
сучасні підручники!**

За Типовою освітньою програмою,
розробленою під керівництвом Р. Шияна

До теми кожного місяця у підручниках

"Я досліджую світ"

- ✧ Сюжетна картина й оповідання, які допомагають розкрити тему місяця
- ✧ 2-3 проблемні запитання для досліджень та обговорень
- ✧ Компетентнісні завдання, вправи, досліді
- ✧ Повчальні комікси
- ✧ Завдання для самоперевірки

"Українська мова та читання"

- ✧ Літературні й пізнавальні твори, медіа-тексти, запитання і творчі завдання
- ✧ Завдання на дослідження мовлення
- ✧ Комунікативні вправи для групової та парної роботи
- ✧ Завдання на вправлення у правописі
- ✧ Театральний майстер-клас і створення власної книги

Додатково до підручників видавництво "Світич" пропонує робочі зошити,
а також безоплатне навчально-методичне забезпечення – матеріали для вчителя та учнів.

Завантажуйте підручники для ознайомлення

[SvitDovkola.org](https://svitdovkola.org)

